

LIBERTUS

ANAYASA HUKUKU

Müfettişlik

Uzmanlık

Denetmenlik

Banka Sınavları

Gelir Uzmanlığı

Vergi Müfettişliği

Hâkimlik

Konu Anlatımlı

Örnekler

Yorumlar

Uyarılar

Pratik Bilgiler

Özgün Sorular ve Açıklamaları

Çıkış Sorular ve Açıklamaları

MUHAMMED DENİZ GÜRLEYEN

PEGEM AKADEMİ

Muhammed Deniz Gürleyen

LIBERTUS ANAYASA HUKUKU KONU ANLATIMLI

ISBN 978-0-2022-0014-9

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevdir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

"Bu kitapta yer alan geçmiş yıllarda ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavlardaki **ÇIKMIŞ SORULAR**'ın her hakkı ÖSYM'ye aittir. Hangi amaçla olursa olsun, tamamının veya bir kısmının kopya edilmesi, fotoğraflarının çekilmesi, herhangi bir yolla çoğaltılması ya da kullanılması, yayımlanması ÖSYM'nin yazılı izni olmadan yapılamaz. **Pegem Akademi Yayıncılık telif ücreti ödeyerek bu izni almıştır.**"

2. Baskı: Ekim 2022, Ankara

Yayın-Proje: Özge Türk

Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.

Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A Kazan/ANKARA

(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Değerli Adaylar,

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ülkemizde kamu kurumlarında güvenceli meslek mensupluğu düzeyinde görev almak için artık temel bir unsur hâline gelmiştir.

Bu aşamada KPSS - A grubu adayları için önem arz eden temel nokta, KPSS'nin bir meslek edinme sınavı olmasından ziyade, kurum sınavlarına girme yeterliliği anlamında bir ön eleme sınavı olduğu gerçeğidir.

Yoğun emek ve özveri ile hazırlanan bu yayın; sizleri hem KPSS'de hem de kurum sınavlarında başarılı olabilmeniz için öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, en son mevzuat değişiklikleri doğrultusunda doğru ve güncel bilgilere ulaşabilmeniz hedeflenerek hazırlanmıştır.

Kitaba ilişkin sorularınızı pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da **0538 594 92 40** numarasına WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır.

Yayınımızın başarılarınıza katkı sağlaması ve başarı getirmesi dileğiyle.

Saygı ve hürmetle...

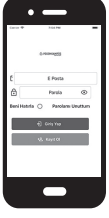
Pegem Akademi

QR kod ile ilgili bilgiler bir sonraki sayfada yer almaktadır.

Kitabın baskı tarihinden sonra gerçekleşen değişikliklere aşağıda yer alan kodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Uygulamanızı Kullanabilmeniz İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

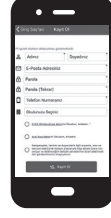

Kapakdaki QR kodunu herhangi bir kod okuyucu uygulaması ile okutarak ilgili Pegem Kampüs uygulamasını indirebilirsiniz.

1. Adım
Uygulama
İndirme

2. Adım
Üyelik

Üyelik ekranına erişebilmek için; "Kayıt Ol" butonuna tıklayarak, üyelik formunu eksiksiz doldurduktan sonra uygulamayı kullanmaya başlayabilirsiniz.

Üye girişi yaptıktan sonra açılan pencerede kategori menüsünden "Aktivasyon Kodlarımız", seçerek "Kod Ekle"ye tıklayıp kitabınız ile birlikte size iletilen aktivasyon kodu ile aktivasyon işlemlerini gerçekleştirebilirsiniz.

3. Adım
Aktivasyon

4. Adım
Ürünlerim

Aktivasyonunu yapmış olduğunuz konu anlatım kitabınızı "Video Dersler" sekmesinden görüntüleyebilir ve videolarınızı izlemeye başlayabilirsiniz.

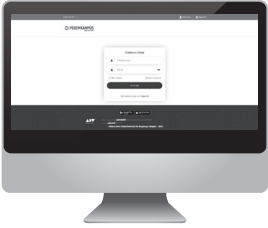

Kitabın içerisindeki QR'ı okutarak ilgili kitabınızın videolarını izleyebilirsiniz.

5. Adım
QR Kod
Okutma

Pegem Kampüs Web Sitesi Üzerinden Videolarınıza Erişebilmek İçin Aşağıdaki Adımları Takip Ediniz:

- 1 Mevcut tarayıcınıza <https://dijital.pegemkampus.com> yazarak web sitemiz üzerinden erişim sağlayabilirsiniz.
- 2 Pegem Kampüs üyeliğiniz yoksa "Kayıt Ol" butonuna tıkladıktan sonra formu doldurarak üyelik işlemlerinizi gerçekleştirebilirsiniz.
- 3 Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sağ üst sekmeye yer alan "Aktivasyon Kodlarımız" alanından kodunuzu aktif edebilirsiniz.
- 4 Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra kategori alanından "Video Dersler" sekmesine tıklayarak videolarınıza ulaşabilirsiniz..

Aktivasyon Kodu kitabınızın ilk sayfasında yer almaktadır.

Aktivasyon Kodu ile aktif ettiğiniz video dersler 31 Ağustos 2023 tarihine kadar geçerlidir.

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

ANAYASA TEORİSİ

a. Maddi Anayasa:.....	1
b. Şekli Anayasa:.....	2
A. Devletin Temel Unsurları.....	2
B. Hukuki Yapıları Yönünden Devlet Modelleri.....	3
C. Hükümet Modelleri.....	5
D. Demokrasi Kavramı ve Demokrasi Türleri.....	8
E. Anayasa Türleri.....	12
F. İktidar Tipleri.....	14
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1.....	15
ÇÖZÜMLER.....	17
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2.....	18
ÇÖZÜMLER.....	20

2. ÜNİTE

ANAYASAL TARİHÇE

I. OSMANLI ANAYASAL GELİŞMELERİ.....	21
A) Sened-i İttifak (1808).....	21
B) Tanzimat Fermanı (1839).....	21
C) Islahat Fermanı (1856).....	22
D) Kanun-u Esasi (1876).....	22
II. Meşrutiyet Dönemi.....	24
ÇÖZÜMLÜ TEST.....	31
ÇÖZÜMLER.....	34

3. ÜNİTE

1982 ANAYASASI

A. Genel Özellikleri.....	37
B. 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası'nın Karşılaştırılması	39
C. 1982 Anayasası'nın Genel Esasları.....	39
Devletin bütünlüğü, resmî dili, bayrağı, millî marşı ve başkenti.....	47
Değiştirilemeyecek hükümler	47
Devletin temel amaç ve görevleri	47
Egemenlik	48
ÇÖZÜMLÜ TEST.....	49
ÇÖZÜMLER	52

4. ÜNİTE

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER.....	55
A) Temel Hakların Sınırlandırılması.....	55
B) Temel Hakların Durdurulması	57
C) Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılmaması	58
D) Temel Hakların Sınırlandırılmasında Yabancıların Durumu.....	59
TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN SINIFLANDIRILMASI	60
1) Kişinin Hakları ve Ödevleri	60
2. Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler	69
3. Siyasi Hak ve Ödevler	73
4. Hem Hak Hem De Ödev Olan Haklar.....	81
5. İzne Tabi Olmayan Haklar	81
6. Yabancılar Tarafından Kullanılan Haklar	82
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	83
ÇÖZÜMLER	85
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	87
ÇÖZÜMLER	89

5. ÜNİTE

YASAMA

YASAMA FONKSİYONU	91
I. Yasama Fonksiyonunun Özellikleri.....	91
II. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kurulması ve Seçimler.....	93
III. Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği.....	100
IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin İç Yapısı ve Çalışma Düzeni.....	107
V. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Görevleri	114
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	126
ÇÖZÜMLER	128
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	130
ÇÖZÜMLER	132

6. ÜNİTE

YÜRÜTME

YÜRÜTME FONKSİYONU	135
A. Cumhurbaşkanı Anayasal Statüsü ve Aday gösterilmesi.....	135
B. Seçilme Usulü	137
C. Seçilme Zamanı	137
D. Cumhurbaşkanı Vekâlet.....	139
E. Cumhurbaşkanı Görevleri	140
F. Cumhurbaşkanı Cezai Sorumluluğu	141
H. Cumhurbaşkanı Tarafsızlığı	142
I. Cumhurbaşkanı Yardımcıları	142
İ. Bakanlar	143
J. Devlet Denetleme Kurulu.....	143
K. Olağanüstü Hâl Yönetimi	145
L. Millî Güvenlik Kurulu.....	146
M. İdarenin Düzenleyici İşlemleri.....	148
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	152
ÇÖZÜMLER	154
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	156
ÇÖZÜMLER	158

YARGI FONKSİYONU	161
a. Mahkemelerin Bağımsızlığı	161
b. Hâkimlik ve Savcılık Teminatı	162
c. Hâkimlik ve Savcılık Mesleği	162
d. Duruşmalar ve Kararlar	163
e. Mahkemelerin Kuruluşu	163
A) ANAYASA YARGISI	164
1. ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU	164
2. ANAYASA MAHKEMESİNİN GÖREVLERİ	166
3. ANAYASA MAHKEMESİNİN DENETİMİ DIŞINDA OLAN KONULAR	177
4. ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ NİTELİĞİ	178
5. ANAYASA MAHKEMESİNDE NİTELİKLİ ÇOĞUNLUK VE DURUŞMALI KARARLAR	178
1982 ANAYASASI'NDA BELİRTİLEN DİĞER YARGI SİSTEMLERİ	179
B) İDARİ YARGI DÜZENİ	179
C) ADLİ YARGI DÜZENİ	181
D) UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ	182
E) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU	183
a. Kurulun Önemi.....	184
b. Kurulun Genel Görevleri	184
c. Kurul Üyelerinin Seçimi.....	184
F) SAYIŞTAY	187
I. Görevleri	187
II. Sayıştay Kararlarının Hukuki Statüsü.....	188
III. Sayıştay Üyelerinin Seçimi	189
IV. Kesin Hesap Kanunu'na İlişkin Görevi	189
ÇÖZÜMLÜ TEST - 1	190
ÇÖZÜMLER	192
ÇÖZÜMLÜ TEST - 2	194
ÇÖZÜMLER	196
KAYNAKÇA	198

1. ÜNİTE

ANAYASA TEORİSİ

Demokratik ve özgürlükçü toplumlarda anayasaların devletin temel yapısını ve işlevini düzenlemek, devlet iktidarını hukuk kurallarıyla çerçeveleyerek onun keyfiliğe kaçmasını önlemek ve iktidar karşısında bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak amacıyla yapıldıkları bilinmektedir. Bu anlamda anayasacılık düşüncesi açısından anlamlı ve değerli olan anayasalar, güçlü devlet karşısında güçsüz bireyin haklarını koruyan garantist anayasalardır¹.

Devlet denilen aygıt tek kural koyma ve yaptırım(cebir ve şiddet) uygulama hakkına sahip olan sistemdir. Dolayısı ile devletin yasa yapımında keyfilüğünün önlenmesi ve yurttaşların haklarının güvence altına alınması gerekir. Bu ihtiyaçtan kaynaklanan anayasa metinleri ilk günlerden bugünlere geldiğinde değişikliklere uğramış ve daha fazla önem arz eder hâle gelmiştir.

Bu açıklamalar çerçevesinde bugün anayasaların temel amacı, devletin rejimini belirleyen, temel hakları garanti altına alan ve devlet fonksiyonlarının (yasama-yürütme-yargı) oluşması ile yetkilerini belirleyen bir ülkedeki en üstün normdur.

a. Maddi Anayasa:

Anayasanın metninden (lafzından) bağımsız olarak devletin niteliğini, yapısını, temel organlarını, kuruluşunu ve bu organlar arasındaki ilişkileri, bununla birlikte temel hak ve hürriyetleri de ilgilendiren hukuk kuralları bütünüdür.

Bu açıdan maddi anayasa hem anayasanın kendisini hem de anayasada belirtilen anayasal organlar ve anayasal açıklamalar ile ilgili diğer mevzuatları da kapsayan en geniş anayasa tanımıdır.

1 Bilir, F. (2008). Anayasa Yapımına Yönelik Değerlendirmeler. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12 (1) , 551-564.

Örneğin, 1982 Anayasası'nın yasama bölümünde Yüksek Seçim Kurulu (YSK) düzenlenmiştir. Ancak YSK ile ilgili tüm açıklama anayasada yapılmamıştır. YSK'nın birde kendi kuruluş kanunu vardır. Ancak bu kanun sıradan bir kanun değil anayasal bir organın teşkilat ve görevlerini düzenleyen bir kanundur. Dolayısı ile YSK kanununda anayasal bir metin değeri vardır.

b. Şekli Anayasa:

Bir hukuk kuralının anayasal nitelikte olup olmadığına, yani anayasal kural olup olmadığına ve onun içeriğine bakılmaksızın o kuralın bulunduğu yere ve yapılış veya değiştiriliş şekline bakılarak karar veriliyorsa şekli anlamda anayasadan bahsedilir.

Öyle ki ülkedeki en üstün normun anayasa olduğu ve kanunların anayasaya aykırı olamayacağını belirten ve kanunlara göre daha zor değiştirilen normlar anayasa tanımı içerisinde. Dolayısı ile şekli anayasa, yürürlükteki anayasanın kendisidir.

A. Devletin Temel Unsurları

Devlet, toprak bütünlüğünü sağlamış siyasal bir örgütlenmedir. Bu siyasal örgütlenmenin içinde bireylerde devlete siyasi açıdan yani vatandaşlık bağı ile bağlıdır. Dolayısı ile bir devletin temel unsurları şunlardır;

- ❖ Toprak parçası (ülke)
- ❖ Millet (halk)
- ❖ Bağımsızlık
- ❖ İktidar(egemenlik)

Millet Olgusu

Devlet adı verilen siyasi örgütlenmeyi bir arada tutabilmek için bir millet bilincinin oluşturulması gerekir. Teorik açıdan iki millet bilinci vardır. Bunlardan ilki objektif millet anlayışı, diğeri subjektif millet anlayışıdır.

Objektif millet anlayışında millet olma kurgusu bir ırk ve dil üzerinden temellendirilir. Dolayısı ile objektif millet bilinci ırkçı bir yaklaşıma sahiptir.

Subjektif millet anlayışında ırk temellendirmesi yoktur. Kültürel milliyetçilik anlamına da gelen subjektif millet anlayışında aynı ortak kültürel geçmiş ve ortak tasarlardan gelen insanların bir arada yaşaması amaçlanmıştır. Bu açıdan 1982 Anayasası'nın 2. maddesinde düzenlenen Atatürk milliyetçiliği subjektif millet anlayışını benimseyen bir millet tanımlamasıdır.

İktidar Olgusu

İktidar yani egemenlik olgusu yönetme gücünü elinde bulundurmak anlamına gelir. Ülkenin yönetimi bir iktidarın elinde olur. İktidar, kral ya da padişah olabilirken halkın seçimi ile yönetme gücünü elde etmiş de olabilir. Tam da bu noktada "Egemenler yönetme gücünün kaynağını nereden almaktadır?" sorusu akla gelir.

Egemenlik kaynağına göre şekillenen devlet şekilleri şunlardır: monarşi, oligarşi, teokrazi ve Cumhuriyet.

Monarşilerde egemenlik kaynağını "soy" üzerinden alırken oligarşilerde ise "zümre" yani ayrıcalıklı ailelerin yönetimi ele geçirmesi üzerinden şekillenir. Teokratik yönetimlerde egemenlik kaynağını "din" üzerinden şekillendirirken cumhuriyetlerde ise "halk" yani seçim yolu ile egemenlik ele geçirilir.

B. Hukuki Yapıları Yönünden Devlet Modelleri

Hukuki yapıları açısından devletler, tek yapılı devletler (üniter ve bölgesel) ile karma yapılı devletler (federasyon ve konfederasyon) olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Tek Yapılı Devletler

a. Üniter Devlet:

Ülkede tek bir yönetim gücünün olduğu devlet yapılarıdır. Merkezî yönetim olarak adlandırılan bu tek yönetim birimi, tüm gücü tek elinde toplamış ve tüm kararlar merkezden alınmaktadır. Devletin sahip olduğu yasama-yürütme ve yargı fonksiyonları merkezî yönetim elinde toplanmıştır.